

משרתו של הבעש"ט והמומר שחזר בתשובה

הבעש"ט ז"ל קודם פטירתו קרא לכל התלמידים שלו וצוה להם איך יתנהגו וממה יהי' פרנסת כל אחד. ולקצת מהם גילה איך שיתנהג הזמן אתם. והי' אצלו תלמיד אחד אשר היה משרתו ג"כ [גם כן] שמו ר' יעקב. ויקרא לו הבעש"ט ויאמר לו: "אתה תיסע לכל המקומות אשר מכירים אותי ותספר מעשיות אשר ראית ממני, ומזה יהי' פרנסתך." ויצטער הר"ר [הרב רבי] יעקב מאוד ויאמר

לו: "מה יהי' התכלית מזה להיות נע ונד ולספר מעשיות?" ויאמר לו הבעש"ט: "אל תדאג, כי תתעשר מזה אי"ה [אם ירצה השם]." ויהי כאשר נגזו ארון הק' [הקודש] ועלה לשמים ושבק לנו החיים, קיימו תלמידיו ככל אשר צוה עליהם. והר"ר [והרב רבי] יעקב הנ"ל [הנזכר לעיל] נסע לכל המקומות ויספר מעשיות מהבעש"ט והתפרנס מזה בריות. והי' אחרי כלות שתי שנים ומחצה מפטירת רבינו הבעש"ט ז"ל,

הבעש"ט ז"ל קודם פטירתו קרא לכל התלמידים שלו וצוה להם איך יתנהגו וממה יהי' פרנסת כל אחד. ולקצת מהם גילה איך שיתנהג הזמן אתם. והי' אצלו תלמיד אחד אשר היה משרתו ג"כ [גם כן] שמו ר' יעקב. ויקרא לו הבעש"ט ויאמר לו: "אתה תיסע לכל המקומות אשר מכירים אותי ותספר מעשיות אשר ראית ממני, ומזה יהי' פרנסתך." ויצטער הר"ר [הרב רבי] יעקב מאוד ויאמר לו: "מה יהי' התכלית מזה להיות נע ונד ולספר מעשיות?" ויאמר לו הבעש"ט: "אל תדאג, כי תתעשר מזה אי"ה [אם ירצה השם]." ויהי כאשר נגזו ארון הק' [הקודש] ועלה לשמים ושבק לנו החיים, קיימו תלמידיו ככל אשר צוה עליהם. והר"ר [והרב רבי] יעקב הנ"ל [הנזכר לעיל] נסע לכל המקומות ויספר מעשיות מהבעש"ט והתפרנס מזה בריות. והי' אחרי כלות שתי שנים ומחצה מפטירת רבינו הבעש"ט ז"ל,

שמע הר"ר [הרב רבי] יעקב כי באיטלי' יש גביר אחד אשר נותן בעד כל מעשה שמספרים לו מהבעש"ט אדום זהב, ונשאר בדעתו לאיזה סך מעות אדומים, ואז לא יצטרך להיות נע ונד לכה"פ [לכל הפחות] שנה או יותר. ויקנה לו סוס עם משרת ויכין עצמו לדרך כי הדרך רב מאוד. ויתעכב בנסיעתו ערך שבעה חדשים עד בואו לשם, כי התמהמה בכל עיר לקבץ על הוצאות הנסיעה. ובבואו לעיר אשר דר שם הגביר וישאל לאנשי העיר על מהות הגביר. ויאמרו לו כי הוא עשיר נפלא מאד והחצר שלו הוא כחצר המלך והוא מתנהג בחסידות, יושב ולומד כל היום ועל עסקיו יש נאמנים, והוא לומד ומתפלל כל היום. ובשבת בכל הג' סעודות הוא מבקש שיספרו לו מעשיות מהבעש"ט, ואחר השבת הוא נותן אדום א' [אחד] עבור כל מעשה. וישאל הר"ר [הרב רבי] יעקב על הגביר מאין מקום מולדתו ואם הוא גר פה מכבר או לא. והשיבו לו כי זה כעשר שנים אשר בא לכאן וקנה פה חצר מאדון העיר אשר הי' מניסטער ברומי ונתיישב פה, ויבנה בה"כ [בית הכנסת] בחצר שלו, ומתפללים שמה אנשי העיר בוקר וערב, ובשבת הולכים לשלחנו מרבית אנשי העיר. וילך אליו הר' יעקב יבקש לסריסיו אשר יודיעו להגביר כי בא הנה משרת הבעש"ט והוא יספר לו מעשות הרבה ממנו את אשר ראו עיניו ולא זר. ויבא הסריס ויספר לאדונו הגביר כנ"ל [כנזכר לעיל]. ויען הגביר: "ימתין עד השבת ואז יספר לנו. וביני ביני צוה הגביר שיתאכסן

אצלו הר' יעקב. ויתנו לו עלי' מיוחדת, ויתגורר בה עד השבת. והנה כאשר שמעו אנשי העיר כי משרת ותלמיד הבעש"ט הוא ויתקבצו כולם לשמוע מעשיות ממנו, כי הורגלו אנשי העיר מעת אשר גר הגביר פה לשמוע בכל שבת סיפורים מהבעש"ט ז"ל. ויהי בעת אשר ישבו לסעודת שבת אחרי הזמירות כנהוג, צוה הגביר לר' יעקב הנ"ל [הנזכר לעיל] שיספר איזה דבר מהבעש"ט. והנה הר' יעקב שכח לגמרי כל המעשיות ולא הי' יכול לזכור על שום מעשה, ורצה לצייר צורת הבעש"ט במחשבתו או תואר העיר מעזיבז או תואר החבירים למען יזכור עי"ז [על ידי זה] על איזה מעשה, וגם זאת לא הי' יכול כלל כי שכח לגמרי מאשר קרה לו מעודו. ונתייגע הר' יעקב מאוד להתבונן בזה ומכל מקום אשר הי' בדעתו לזכור על איזה ענין שיוכל להסתעף מזה איזה סיפור מהבעש"ט שכח עי"ז [על זה] לגמרי כא[נ]לו נולד באותו יום, ולא הועיל לו אשר שבר את מוחו לרצוצים כי לא הי' יכול להזכיר על שום דבר כלל. ויהי הר' יעקב כמבולבל מזה. וכל אנשי בית הגביר וגם אנשי העיר חרה להם מאד עליו כי שיערו בדעתם כי בדה מלבו שקר והגביר בעצמו שתק ויאמר אליו: "נמתין עד יום המחרת. אולי תוכל להזכיר א"ע [את עצמך]".

וזלזל הר' יעקב, רחם לו עלי' מיוחדת ויהאוד נס פד השנה, ובעת כאשר שמעו אנשי העיר כי משרת ותלמיד הבעש"ט הוא, והקבצו כולם לשמוע מעשיות ממנו, כי הורגלו אנשי העיר מעת אשר גר הגביר פה לשמוע בכל שבת סיפורים מהבעש"ט ז"ל, ויהי בעת אשר ישבו לסעודת שבת אחרי הזמירות כנהוג לזכור לר' יעקב כנ"ל שיספר איזה דבר מהבעש"ט וסגה כר' יעקב שכח לגמרי כל המעשיות ולא הי' יכול לזכור על שום מעשה ורצה לצייר צורת הבעש"ט במחשבתו או תואר העיר מעזיבז או תואר החבירים למען יזכור עי"ז על איזה מעשה, וגם זאת לא הי' יכול כלל כי שכח לגמרי מאשר קרה לו מעודו, ונתייגע הר' יעקב מאוד להחזיק בזה ומכל מקום אשר הי' בדעתו לזכור על איזה ענין שיוכל להסתעף מזה איזה סיפור מהבעש"ט שכח עי"ז לגמרי כאלו נולד באותו יום, ולא הועיל לו אשר שבר את מוחו לרצוצים כי לא הי' יכול להזכיר על שום דבר כלל. ויהי הר' יעקב כמבולבל מזה וכל אנשי בית הגביר וגם אנשי העיר חרה להם מאד עליו כי שיערו בדעתם כי בדה מלבו שקר והגביר בעצמו שתק ויאמר אליו: "נמתין עד יום המחרת. אולי תוכל להזכיר א"ע [את עצמך]".

וזלזל הר' יעקב, רחם לו עלי' מיוחדת ויהאוד נס פד השנה, ובעת כאשר שמעו אנשי העיר כי משרת ותלמיד הבעש"ט הוא, והקבצו כולם לשמוע מעשיות ממנו, כי הורגלו אנשי העיר מעת אשר גר הגביר פה לשמוע בכל שבת סיפורים מהבעש"ט ז"ל, ויהי בעת אשר ישבו לסעודת שבת אחרי הזמירות כנהוג, צוה הגביר לר' יעקב הנ"ל [הנזכר לעיל] שיספר איזה דבר מהבעש"ט. והנה הר' יעקב שכח לגמרי כל המעשיות ולא הי' יכול לזכור על שום מעשה, ורצה לצייר צורת הבעש"ט במחשבתו או תואר העיר מעזיבז או תואר החבירים למען יזכור עי"ז [על ידי זה] על איזה מעשה, וגם זאת לא הי' יכול כלל כי שכח לגמרי מאשר קרה לו מעודו. ונתייגע הר' יעקב מאוד להתבונן בזה ומכל מקום אשר הי' בדעתו לזכור על איזה ענין שיוכל להסתעף מזה איזה סיפור מהבעש"ט שכח עי"ז [על זה] לגמרי כא[נ]לו נולד באותו יום, ולא הועיל לו אשר שבר את מוחו לרצוצים כי לא הי' יכול להזכיר על שום דבר כלל. ויהי הר' יעקב כמבולבל מזה. וכל אנשי בית הגביר וגם אנשי העיר חרה להם מאד עליו כי שיערו בדעתם כי בדה מלבו שקר והגביר בעצמו שתק ויאמר אליו: "נמתין עד יום המחרת. אולי תוכל להזכיר א"ע [את עצמך]".

וזלזל הר' יעקב, רחם לו עלי' מיוחדת ויהאוד נס פד השנה, ובעת כאשר שמעו אנשי העיר כי משרת ותלמיד הבעש"ט הוא, והקבצו כולם לשמוע מעשיות ממנו, כי הורגלו אנשי העיר מעת אשר גר הגביר פה לשמוע בכל שבת סיפורים מהבעש"ט ז"ל, ויהי בעת אשר ישבו לסעודת שבת אחרי הזמירות כנהוג, צוה הגביר לר' יעקב הנ"ל [הנזכר לעיל] שיספר איזה דבר מהבעש"ט. והנה הר' יעקב שכח לגמרי כל המעשיות ולא הי' יכול לזכור על שום מעשה, ורצה לצייר צורת הבעש"ט במחשבתו או תואר העיר מעזיבז או תואר החבירים למען יזכור עי"ז [על ידי זה] על איזה מעשה, וגם זאת לא הי' יכול כלל כי שכח לגמרי מאשר קרה לו מעודו. ונתייגע הר' יעקב מאוד להתבונן בזה ומכל מקום אשר הי' בדעתו לזכור על איזה ענין שיוכל להסתעף מזה איזה סיפור מהבעש"ט שכח עי"ז [על זה] לגמרי כא[נ]לו נולד באותו יום, ולא הועיל לו אשר שבר את מוחו לרצוצים כי לא הי' יכול להזכיר על שום דבר כלל. ויהי הר' יעקב כמבולבל מזה. וכל אנשי בית הגביר וגם אנשי העיר חרה להם מאד עליו כי שיערו בדעתם כי בדה מלבו שקר והגביר בעצמו שתק ויאמר אליו: "נמתין עד יום המחרת. אולי תוכל להזכיר א"ע [את עצמך]".

שאלוהו: "הזכרת? הידעת?" וילך הר"י [הרב רבי יעקב] לחדרו ויבך שמה ויתאפק ויצא ויאמר: אולי אינם רוצים מן השמים שאתעשר או שיספרו פה מעשיות הבעש"ט. הכלל יודע אנכי כי אין זה מקרה חלילה, ועתה אשובה לביתי. וישלח לו הגביר עוד כי ימתין עד יום ג' ואם לא יזכור מאומה ישוב לביתו. ויתמהמה הר"י [הרב יעקב] עד יום ג' ולא זכר מאומה. וילך לקבל רשות פרידת שלום מהגביר. ויתן לו הגביר נדבה הגונה. וילך לישוב על העגלה לנסוע. וכאשר ישב על העגלה נזכר על מעשה נורא מהבעש"ט. וישוב הר"י [הרב יעקב] לבית הגביר וישלח את משרתו להגיד לו כי נזכר על מעשה יקרה. וישלח אחריו הגביר ויכניסהו לחדרו ויאמר: "ספרה נא לי." ויספר לו הר"י [הרב יעקב] לאמר:

"הנה פעם אחת לפני אידהם, פסח של הנוצרים, היי הבעש"ט טרוד מאוד כל השבת, והלך בביתו אנה ואנה, ותיכף אחר סעודה ג' צוה לקשור הסוסים ולקח ג' אנשים עמו ובתוכם הייתי גם אני. ונשב בהעגלה ונסע כל הלילה ולא ידע איש מטרת נסיעתו אנה היא

שאלוהו: "הזכרת? הידעת?" וילך הר"י [הרב רבי יעקב] לחדרו ויבך שמה ויתאפק ויצא ויאמר: אולי אינם רוצים מן השמים שאתעשר או שיספרו פה מעשיות הבעש"ט. הכלל יודע אנכי כי אין זה מקרה חלילה, ועתה אשובה לביתי. וישלח לו הגביר עוד כי ימתין עד יום ג' ואם לא יזכור מאומה ישוב לביתו. ויתמהמה הר"י [הרב יעקב] עד יום ג' ולא זכר מאומה. וילך לקבל רשות פרידת שלום מהגביר ויתן לו הגביר נדבה הגונה. וילך לישוב על העגלה לנסוע. וכאשר ישב על העגלה נזכר על מעשה נורא מהבעש"ט. וישוב הר"י [הרב יעקב] לבית הגביר וישלח את משרתו להגיד לו כי נזכר על מעשה יקרה. וישלח אחריו הגביר ויכניסהו לחדרו ויאמר: "ספרה נא לי." ויספר לו הר"י [הרב יעקב] לאמר:

הנה פעם אחת לפני אידהם פסח של הנוצרים היי הבעש"ט טרוד מאוד כל השבת והלך בביתו אנה ואנה: ותיכף אחר סעודה ג' צוה לקשור הסוסים ולקח ג' אנשים עמו ובתוכם הייתי גם אני ונשב בהעגלה ונסע כל הלילה ולא ידע איש מטרת נסיעתו אנה היא מועדת וכאור הבוקר ויבאו לעיר אחת גדולה לאלקיים וישמדו הסוסים אלל בית גדול אחד וכהלואה וסחלונות היו כגורים ואלו הבעש"ט לדפוק בהדלת וחלף אשה אחת זקנה וחזקה מרה מה לשם פה לעת הזאת אשר חובלו כולכם לפניה כי יום הזה דוקרים הנוצרים כל העברי' היוצא מפסח ביחו כהואל' כי יום אידם הוא היום. ואם לא ימלא עברי' כרחוב אז גורל ידו על איזה איש עברי' ינקמו ממנו נקמת משיהם ואזי לו להאיש אשר ילכד בגורלם כי מסחבים אותו מניחו כהואל' ועושים לו עושים קשים עד שנופל שדוד ומוכה בידם. ואחמול כעילו גורל ונלכד כן הרב כי יודעים הנוצרים אשר ענדים נזכרים לילך ביום הזה כרחוב. ועשה כאשר יראה אתכם מי מהנוצרים כי באו לכאן יהודים מפולין הלא כולכם לעת חובלו וגם לנו יאונה רעה על ידיכם ועתה מהרו לברוח מחוץ לעיר כן לעקב, וסוקינה הלאה נכני' ואלמה וידים מונחים על ראשה: אבל הבעש"ט לא כעני' בה ותיכף הלך להבית ויעלה על העלי' הגדול' שהי' שם וצוה להכניס החפיצים לבית. ואנשי הבית כולם הוזים שוכבים בקירות הבית, אין דובר דבר כי יראו. והזקינה נכנסה לבית ביללה ובזעקה ותריב עם הבעש"ט, ולא ענה לה דבר, אך הסיר הוילון מחלון אחד ועד אצל החלון והסתכל בה. והזקינה הוסיפה לצעוק: למה הסיר הוילון?! ולא השגיח בה. ויראה הבעש"ט כי ברחוב העיר עומדת בימה גדולה ועליה שלשים מעלות, והמון רב מאוד נאספו אל הבימה והמתינו על הבישוף. ואחרי שעה קטנה נשמע הקול מפעמונים

רבים מבשרים על ביאת הבישוף:

והבעש"ט עומד אצל החלון ומסתכל בו. פתאום קרא אותי הבעש"ט: 'יעקב, לך ותאמר לו אל הבישוף כי יבא אלי מהרה'. וכשמוע כל אנשי הבית את דברו ויחדרו כולם ולא נותרה בם נשמה. ויתנו כולם את קולם עליו: 'מה לך חסר דעת כי תשלח לטבח איש עברי? הלא איברים איברים יקרעו מאתו כל ההמון רב הזה?' וירבו לקלל אותו במר נפשם, אבל הוא לא השגיח עליהם כלל ויצעק: 'יעקב! לך מהרה, אל תפחד'. ואנכי ידעתי את שולחי כי יודע הוא מה שהוא עושה, והלכתי בלא פחד אל הרחוב ובאתי אל הבימה ואין דובר אלי דבר, ואמרתי אל הבישוף בלשון עברי: 'הבעש"ט הוא בכאן, קרא אותך שתבוא אליו תיכף'. ויען לי הבישוף: 'אנכי ידעתי מביאתו, ואמור לו כי אחר הדרשה אבוא אליו תיכף'. והלכתי לחזרה, ואנשי הבית ראו מרחוק בחורי החלונות הסתומים, כי הייתי אצל הבימה ודברתי עם הבישוף, המה ראו כן, תמהו ויחשו כולם ויפייסו את הרב עד בואי לבית. אבל הוא לא שת לבו לדבריהם

וירם מבשרים על ביאת הבישוף:

והבעש"ט עומד אצל החלון ומסתכל בפתאום קרא אותי הבעש"ט יעקב לך ותאמר לו אל הבישוף כי יבא אלי מהרה וכשמוע כל אנשי הבית את דברו ויחדרו כולם ולא נותרה בם נשמה, ויתנו כולם את קולם עליו מה לך חסר דעת כי תשלח לטבח איש עברי? הלא איברים איברים יקרעו מאתו כל ההמון רב הזה? וירבו לקלל אותו במר נפשם, אבל הוא לא השגיח עליהם כלל ויצעק: 'יעקב! לך מהרה, אל תפחד'. ואנכי ידעתי את שולחי כי יודע הוא מה שהוא עושה, והלכתי בלא פחד אל הרחוב ובאתי אל הבימה ואין דובר אלי דבר, ואמרתי אל הבישוף בלשון עברי: 'הבעש"ט הוא בכאן, קרא אותך שתבוא אליו תיכף'. ויען לי הבישוף: 'אנכי ידעתי מביאתו, ואמור לו כי אחר הדרשה אבוא אליו תיכף'. והלכתי לחזרה, ואנשי הבית ראו מרחוק בחורי החלונות הסתומים, כי הייתי אצל הבישוף, המה ראו כן, תמהו ויחשו כולם ויפייסו את הרב עד בואי לבית. אבל הוא לא שת לבו לדבריהם הקודמים ולא לדבריהם האחרונים. וכאשר השבתי לו מענה הבישוף, צעק אלי: 'לך עוד הפעם ואמור אליו: יבא תיכף ואל יהי שוטה! ושבתי אל הבימה והנה הוא התחיל לדרוש, וסחבתי אותו בבגדו ואמרתי לו דברי הבעש"ט. ויאמר הבישוף להעם: 'יבא עוד מעט ואשובה אליכם'. וילך אחרי ויבא עמי להבעש"ט וילכו שניהם לחדר מיוחד ויסגרו הדלת בעדם ויהי שם כשתי שעות. הבעש"ט ויצוה לקשור הסוסים ונסע משם תיכף. וגם שם העיר עד היום איני יודע והבעש"ט לא הגיד לי. כן זכרתי עתה הנעשה עמי אז וזה כעשר שנים אשר היתה המעשה הזאת."

וירם כאשר כלם כרע יעקב לדבר וירם כנניר ידיו ושבח ל' ואמר לר' יעקב ידעתי כי כלם דנריך ותיקף כאשר ראייתך הכרתי אותך ואנכי הגיד לך המעשה הדע כי אנכי הבישוף אשר קראת אז. ואנכי הייתי קודם יסודי ואח"כ נפלת לעמקי הקליפות כי חכם גדול הייתי ונשמה קדושה היתה לי והבעש"ט נחמדו כולי ואני ממעמקי הקליפות כי יש לי זכות אבות כי אבותי קדושי היו והם בקשו את הבעש"ט וידברו את הבעש"ט בחלום יום יום באשמורת הבוקר אברח מן העיר טרם יאספו ההמון לשמוע הדרשה, כי בהדרשה הייתי מדבר סרה על עם ה' כי נתחממו ציבורי הנוצרים להרוג איזה איש יהודי. אולם ביום ההוא כאשר קמתי

באשמורת נתגברה הקליפה מאד, אבל אנכי ראיתי כי הבעש"ט כבר בא לכאן והייתי פוסח על שתי הסעיפים עד אשר ראיתי כי ההמון הרב נתקבצו כולם. וכאשר פסעתי פסיעה אחת מביתי הריעו קול כל הפעמונים, ובשרו על ביאתי, אז לא הנחני יצרי לעזוב כל הכבוד הזה והלכתי לדרוש. וכאשר באת וקראת אותי רציתי לדרוש קודם שיגבר עלי יצרי. אבל כאשר קראת אותי שנית נהפכתי לאיש אחר ממש והלכתי. אז נתן לי הבעש"ט תיקון ונעשיתי בע"ת [בעל תשובה] גמור וחילקתי את חצי ממוני לעניים כי עשיר גדול מאד הייתי וגם רבע הוני נתתי למלך שיניחני ליסע למדינה אחרת באיזה התנצלות אשר אמרתי לו.

באשמורת נתגברה הקליפה מאד אבל אנכי ראיתי כי הבעש"ט כבר בא לכאן והייתי פוסח על שתי הסעיפים עד אשר ראיתי כי ההמון הרב נתקבצו כולם. וכאשר פסעתי פסיעה אחת מביתי הריעו קול כל הפעמונים, ובשרו על ביאתי, אז לא הנחני יצרי לעזוב כל הכבוד הזה והלכתי לדרוש. וכאשר באת וקראת אותי רציתי לדרוש קודם שיגבר עלי יצרי. אבל כאשר קראת אותי שנית נהפכתי לאיש אחר ממש והלכתי. אז נתן לי הבעש"ט תיקון ונעשיתי בע"ת [בעל תשובה] גמור וחילקתי את חצי ממוני לעניים כי עשיר גדול מאד הייתי וגם רבע הוני נתתי למלך שיניחני ליסע למדינה אחרת באיזה התנצלות אשר אמרתי לו.

ועתה המעיין ראה כמה גדלה כח התשובה החזק נא כי המעשה הוא אצילות הוא וכוונתו כשמש לבד המוסר, **גדול** כיוצא מזה תבין מעצמך אם בעל נפש אחס חסות הצדיק ינינו עליך לשמך מכל רע אמן :

וצוה הבעש"ט מה לעשות לתיקון עוונותי בכל שנה ואמר לי: 'בזאת תדע כי סרו עוונותיך וחטאתך כופרה, אם יבא איש ויספר לך המעשה שלך.' וע"כ [ועל כן] תיכף כאשר ראיתך חזרתי בתשובה מאוד. וכאשר ראיתי כי נשכח ממך כל המעשיות הבנתי כי בעבורי היה כי לא נתקן עוד החטא כנצרך, ועשיתי מה שעשיתי והועילה לי תפילתי בעז"ה [בעזרת השם], כי נזכרת על המעשה. ועתה ידעתי כי ב"ה [בעזרת השם] סר עוני ותקנתי הכל ב"ה [בעזרת השם], ואתה אינך צריך עוד לכתת רגליך לספר מעשיות כי אנכי אתן לך מתנות הרבה אשר יספיק לך כל ימי חייד. וזכות הבעש"ט יעמוד לשנינו שנזכה לעבוד את בוראנו כל ימי חיינו בכל לב ונפש אמן."

ועתה המעיין ראה כמה גדלה כח התשובה. התבונן נא כי המעשה הזאת אמיתית הוא וברורה כשמש לבד המוסר הגדול היוצא מזה תבין מעצמך אם בעל נפש אחס חסות הצדיק [ם] יגינו עליך לשמך מכל רע אמן :